

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่สังคมเพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพและการประสานงานกับสมาชิกวิชาชีพในทีมสุขภาพ เป็นการดำรงรักษาสุขภาพของมนุษย์การปฏิบัติงานของพยาบาลมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งสุดท้ายของชีวิต งานของพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์ซึ่งมีชีวิตและมีจิตวิญญาณที่ซับซ้อนละเอียดอ่อนและมีความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ไม่เหมือนกันชีวิตมนุษย์เป็นของมีค่า การพยาบาลช่วยดูแลชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่พยาบาลต้องกระทำ (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย, 2545) การปฏิบัติกิจกรรมพยาบาลเพื่อให้การพยาบาลนั้นมีคุณภาพ การมอบหมายงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นสิ่งเอื้ออำนวยให้พยาบาลสามารถดำเนินการวางแผนและปฏิบัติตามแผนการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดระบบการดูแลผู้ป่วยหรือการมอบหมายงานเป็นวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้บริการที่ดีมีคุณภาพ (ปรารค์ทิพย์ อุจะรัตน์, 2541) การพยาบาลเป็นทีมเป็นการพยาบาลที่ใช้บุคลากรทางการพยาบาลทุกระดับมาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมุ่งให้การพยาบาลต่อผู้ป่วยเป็นรายบุคคล บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีการประสานงาน ให้ความช่วยเหลือกันในการวางแผนการดูแลผู้ป่วยแต่ละคน การทำงานด้วยระบบทีมการพยาบาลสามารถส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพการดูแลอีกทั้งยังช่วยสร้างและพัฒนาการปฏิบัติงานเป็นทีมของบุคลากรพยาบาลได้ดี (สายชล กองอ่อน, 2537) การพยาบาลเป็นทีมเป็นรูปแบบการปฏิบัติการพยาบาลที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงาน ร่วมกันของทีมพยาบาลโดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติการพยาบาลต้องอาศัยความรู้ความสามารถทางการพยาบาลและทักษะด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความเป็นวิชาชีพการพยาบาลความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานภายในขอบเขตของวิชาชีพการพยาบาล มีอิสระที่จะทำงานโดยใช้ความคิด ริเริ่มของตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองโดยปราศจากการควบคุม ก็จะทำให้พยาบาลเกิดความภูมิใจและนำมาซึ่งความพึงพอใจในการทำงานด้วย และความเป็นอิสระเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจของพยาบาลได้ เพราะความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานและความสำคัญต่อการปฏิบัติการพยาบาล เพราะถ้าพยาบาลเกิดความรู้สึกพึงพอใจในงาน ย่อมสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้ดีขึ้น (Weisman, Alexander, & Chase, 1980 อ้างถึงใน กฤษณา นรนาพันธ์, 2544) เนื่องจากความพึงพอใจในงานจะมีความสำคัญต่อการคงอยู่ในงานของพยาบาลแล้วจึงมีความสัมพันธ์

กับการปฏิบัติงานด้วย กล่าวคือ หากบุคคลมีความพึงพอใจในงานสูง ย่อมก่อให้เกิดความพยายาม มีความตั้งใจเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลดีที่สุดซึ่งสอดคล้องกับพิกอร์ส และเมเยอร์ส (Pigors & Mayers, 1973) กล่าวว่า หากผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในงานสูงจะเกิดความตั้งใจ และพยายามที่จะปฏิบัติงานนั้นให้ได้ผลดี และมีคุณภาพ

การพยาบาลเป็นการบริการในระดับสังคม พยาบาลจึงเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันและเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากสังคมให้ประกอบกิจกรรมการพยาบาลที่มีคุณภาพ บนพื้นฐานความรู้ ความชำนาญและต้องมีจริยวิชาชีพเป็นเครื่องจรรโลงใจในบริการที่ได้รับจาก พยาบาลทุกคน (ฟาริดา อิบราฮิม, 2537) ความรับผิดชอบเป็นการแสดงออกถึงการยอมรับตัวเราเองเป็นผู้กระทำการ อย่างใดอย่างหนึ่ง และยอมรับผลของการกระทำนั้นเป็นความรับผิดชอบที่สืบเนื่องไปสู่ความ รับผิดชอบต่อสังคม เพราะว่าเราไม่สามารถอยู่คนเดียวได้จำเป็นต้องอาศัยพึ่งพากัน ดังนั้นเราต้องมีความ รับผิดชอบต่อผู้อื่นด้วย การปฏิบัติงานเพื่อให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ และพยาบาลมีความใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด โดย ทำหน้าที่ทำในการประเมิน ค้นหาปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ โดยมุ่งตอบสนองความ ต้องการอย่างครบองค์รวม ดังนั้นการปฏิบัติการพยาบาลจึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถที่เกิดจาก ประสบการณ์ การศึกษาเพิ่มเติม เทคนิคการประสานงาน หรือการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้เกิดการทำงาน ได้อย่างราบรื่นร่วมกันความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่สำคัญที่แสดงให้เห็นความเป็นวิชาชีพ ซึ่ง สังคมให้การยอมรับ และพยาบาลยังเป็นตัวแทนของสถาบันในการทำชื่อเสียง ความเชื่อถือ ศรัทธา แก่สังคม (ลออ หุตางกูล, 2528) โดยพยาบาลต้องมีความรับผิดชอบที่ประกอบไปด้วยความรับผิดชอบต่อ ที่มีต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชีวิตผู้ป่วย หรือผู้รับบริการพยาบาลของตน และความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบัน ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นแนวคิดหนึ่งในเชิงจริยธรรม และเป็นหัวใจของการปฏิบัติการพยาบาล

การปฏิบัติพยาบาลของพยาบาลจะเป็นการดูแลผู้ป่วยให้ได้รับความสุขสบาย ให้คำแนะนำ ปรีกษาปัญหาด้านสุขภาพ ให้การพยาบาลตามแผนการพยาบาลและแผนการรักษาของแพทย์ ซึ่งจะ ปฏิบัติงานตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ดังนั้นบุคลากรทางการพยาบาลจึงต้องปฏิบัติงานทั้งเวรเช้า เวรบ่าย และเวรดึก ซึ่งลักษณะของการปฏิบัติงานเป็นภาระงานที่หนัก มีความซ้ำซาก จำเจ และส่งผลให้ พยาบาลมีทั้งความพึงพอใจในงานและไม่พึงพอใจในงานได้ ซึ่งความพึงพอใจในงานไม่ใช่ผลของคน หรืองาน อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นผลที่เกิดจากความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและงานที่เขาทำ ถ้า งานมีอุปสรรคที่จะเกิดความไม่พึงพอใจ (Lock & Latham, 1990 อ้างถึงใน จิราพรธม ปุ่นเอื้อง, 2543) ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นเรื่องของทัศนคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่ เมื่องานให้ประโยชน์ ตอบแทนตามที่สนองความต้องการของบุคคลอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม

โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็น โรงพยาบาลเทียบเท่า โรงพยาบาลศูนย์ ขนาด 500 เตียง มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้บริการดูแล สุขภาพอนามัยครอบคลุมทั้งการดูแล รักษา การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ประชาชน ผู้รับบริการส่วนใหญ่ เป็นข้าราชการและครอบครัวทหารเรือ ตลอดจนประชาชนทั่วไป ระบบการพยาบาลที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นลักษณะการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (Functional Assignment) ซึ่งพยาบาล แต่ละคนจะรับผิดชอบงานคนละ 1-2 อย่าง เพื่อนำไปปฏิบัติแก่ผู้ป่วยทุกคนโดยพยาบาลคนหนึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ จัด-แจกยาที่ทำห้ทั้งหอผู้ป่วย วัดสัญญาณชีพก็จะวัดทั้งหอผู้ป่วย ซึ่งการทำงานลักษณะนี้เป็นการทำงานที่มุ่งเน้นความสำเร็จของงานมากกว่ามุ่งที่ปัญหาของผู้ป่วย ทำให้พยาบาล และผู้ป่วยขาดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและการพยาบาลขาดความต่อเนื่องถ้าบุคลากรไม่มีการสื่อสารกันเหมาะสมการดูแลผู้ป่วยแบบการทำงานตามหน้าที่ (Functional Assignment) นี้ไม่สามารถ จะให้การดูแลแบบองค์รวม (Holistic Care) ได้เนื่องจากการ พยาบาลที่เน้นการทำงานมากกว่า เน้นการดูแลผู้ป่วย จะทำให้ผู้ป่วยว้าเหว่ เพราะ ไม่มีใครเป็นเจ้าของไข้โดยตรงที่จะพูดคุยด้วย พยาบาลก็ไม่ได้เรียนรู้อะไรจากการพยาบาลผู้ป่วย โดยเฉพาะความเข้าใจในธรรมชาติของ คน จมเจ็บไข้เมื่อเปรียบเทียบกับยามปกติ มีระบบการทำงานในลักษณะนี้ไม่ทำทหายความสามารถของ พยาบาลไม่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน ไม่เกิดความคิดริเริ่มจากงานที่ทำ นอกจากทำงานคล่อง อย่างเดียว ทำให้ผู้ป่วยไม่เห็นความสำคัญของพยาบาล (ฟาริดา อิบราฮิม, 2537) จากการศึกษาของ โสภิตา ทัดพินิจ (2532) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมอบหมายงานเป็นทีมการพยาบาล โรงพยาบาล ศรีนครินทร์ พบว่า บุคลากรพยาบาลมีความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับสูง เนื่องจากการปฏิบัติงาน โดยใช้การมอบหมายงานในทีมการพยาบาลทำให้บุคลากรพยาบาลทุกคนทำงานร่วมกันอย่าง ใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและมีการติดต่อสื่อสารการให้การพยาบาลแก่ ผู้ป่วยทุกขั้นตอนตั้งแต่การประเมินปัญหาการวางแผนการพยาบาลการปฏิบัติการพยาบาลและ การประเมินผลการพยาบาล ทำให้บุคลากรพยาบาลทุกคนรู้สึกว่าคุณค่า มีความสำคัญและ เป็นสมาชิกคนหนึ่งในทีมการพยาบาลที่มีส่วนร่วมในการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยทุกขั้นตอนทำให้เกิด ความรู้สึกพึงพอใจในงาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลซึ่งเป็น รูปแบบการมอบหมายงานที่นิยมและแพร่หลายทั้งใน โรงพยาบาลรัฐบาลและ โรงพยาบาลเอกชนต่าง ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนเป็น รูปธรรมในหอผู้ป่วยต่าง ๆ ของ โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนำ รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล มาใช้อย่างเป็นระบบ มีการจัดเตรียมความพร้อมบุคลากร ในด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามแบบวิธีเฉพาะของการพยาบาลเป็นทีมและให้

พยาบาลในหอผู้ป่วยเป็นผู้ทดลองปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับ ความคิดเห็นปัญหา การแก้ไข และความพึงพอใจของพยาบาลรวมถึงความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะได้นำไปเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการพยาบาลต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลในกลุ่มทดลองแตกต่างกันหรือไม่
2. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ในกลุ่มควบคุมแตกต่างกันหรือไม่
3. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) ก่อนการทดลองแตกต่างกันหรือไม่
4. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) หลังการทดลองแตกต่างกันหรือไม่
5. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลในกลุ่มทดลองแตกต่างกันหรือไม่
6. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ในกลุ่มควบคุมแตกต่างกันหรือไม่
7. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) โดยมีคะแนนความพึงพอใจในการปฏิบัติของพยาบาลวิชาชีพก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วมหลังการทดลองแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลในกลุ่มทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ในกลุ่มควบคุม

3. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) ก่อนการทดลอง

4. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) หลังการทดลอง

5. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลในกลุ่มทดลอง

6. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ในกลุ่มควบคุม

7. เพื่อศึกษาความแปรปรวนร่วมของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) หลังการทดลอง โดยมีคะแนนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

สมมติฐานของการวิจัย

การทำงานในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่นับจะต้องทำงานเป็นทีมกันมากขึ้น ยิ่งมีงานขนาดใหญ่และสลับซับซ้อนมากขึ้นทำให้ยิ่งจำเป็นจะต้องมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น และต้องมีระบบพัฒนาทีมงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามสภาพและปัจจัยการบริหารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ในการจะบริหารงานในองค์กรใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรทุกคนทุกระดับชั้น ต้องมีความรู้สึว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมอยู่ในทีมเกี่ยวกับ มีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบที่จะร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ในความรับผิดชอบให้สำเร็จผลที่ต้องการ (สมศักดิ์ ขาวลาภ, 2544)

การปฏิบัติการพยาบาลต้องคำนึงถึงคุณภาพของการพยาบาลเป็นสำคัญในการให้บริการพยาบาลนั้น ต้องใช้บุคลากรพยาบาลมีหลายระดับร่วมกันปฏิบัติงานการพยาบาลเป็นทีมจึงมีความเหมาะสมโดยยึดหลักการทำงานการพยาบาลเป็นทีม ต้องมีปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การพยาบาลเป็นทีมจะมีลักษณะเฉพาะคือการมอบหมายงานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบเป็นลายลักษณ์อักษร การเขียนแผนการพยาบาล การรับ-ส่งเวร การประชุมปรึกษา การเฝ้าตรวจ การนิเทศ และการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วย (Bernhar & Walsh, 1995 อ้างถึงใน ปรารักษ์ทิพย์ อุจะรัตน์, 2541) การทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรพยาบาล เป็นการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีการติดต่อสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง และต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการพยาบาล ตั้งแต่ประเมินปัญหา การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล ทำให้บุคลากรการพยาบาลรู้สึกว่าคุณค่ามีความสำคัญและเป็นส่วนสำคัญของทีมที่จะทำให้การปฏิบัติงานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ การที่บุคลากรได้รับรู้ถึงการยอมรับการยกย่อง ส่งผลให้บุคลากร เกิดความพึงพอใจในงานได้ และการปฏิบัติงานแบบทีมการพยาบาลยังเป็นการกระตุ้นส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรพยาบาลในด้านการปฏิบัติการพยาบาล และการเป็นผู้นำได้แสดงความรับผิดชอบในงาน (สายชล กองอ่อน, 2537) จากแนวคิดของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) ความรับผิดชอบถือเป็นปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) ที่สำคัญเนื่องจากบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานของเขา จะช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกผูกพัน บุคลากรต้องการ โอกาสที่จะได้รับรับผิดชอบถ้าเกิดความรู้สึกชอบแล้วการควบคุมจะลดลงการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลจะมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงานและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน มีการประสานงานกัน มีการปรับปรุงวิธีการทำงานและเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมทีมไม่มีความเบื่อหน่ายในการทำงานจากการศึกษาของโสภิตา ทัดพินิจ (2532) ได้ทำการศึกษาการมอบหมายงานในทีมการพยาบาลในหอผู้ป่วยต่าง ๆ ของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในทีมการพยาบาล โดยรวมทั้งหมดมีความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับสายชล กองอ่อน (2537) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมอบหมายงานแบบทีมการพยาบาลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงกว่าการปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบปกติเพราะความพึงพอใจในงานเป็นตัวแทนที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานและมีความสำคัญต่อการปฏิบัติการพยาบาลเพราะถ้าพยาบาลมีความรู้สึกพึงพอใจในงานย่อมสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้ดีขึ้น

ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาล เป็นการกระทำกับมนุษย์ที่ต้องการบรรเทาอาการทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วย ดังนั้นผู้ให้บริการจึงต้องตระหนัก และมีความรับผิดชอบต่อการให้บริการและผลการให้บริการนั้น ๆ ซึ่งการเสริมสร้างความรับผิดชอบนั้น จะมีความสำคัญต่อตนเอง ผู้ป่วย วิชาชีพ รวมทั้งหน่วยงานด้วย แนวทางในการเสริมสร้าง ความรับผิดชอบเกิดได้หลายวิธีการ เช่น การใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล การติดตามความก้าวหน้าทางการพยาบาล การบันทึกทางการพยาบาลการประกันคุณภาพและการสร้างรูปแบบการปฏิบัติการพยาบาลที่มุ่งเน้นการดูแลที่ต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมงของพยาบาลตั้งแต่แรกรับจนกระทั่งจำหน่าย ย่อมเสริมสร้างให้เกิดความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลด้วย (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2538 ก)

การให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพนั้น ไม่ว่าจะใช้การบริหารจัดการในรูปแบบหรือวิธีการใด ๆ ก็ตามจะต้องพิจารณาด้วยเหตุและผลเชิงวิชาชีพการพยาบาลไว้ คือ การรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และต้องสร้างความก้าวหน้าของวิชาชีพการพยาบาล โดยมุ่งหมายมิได้อยู่ที่การทำงานให้เสร็จตามเวลาในแต่ละเวร แต่สาระหรือคุณภาพการบริการจะต้องเป็นการพยาบาล โดยมุ่งผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางและให้การพยาบาลอย่างองค์รวมและต่อเนื่อง การบริการพยาบาลต้องมีเอกลักษณ์ของวิชาชีพการพยาบาล สามารถอธิบายได้ด้วยศาสตร์การพยาบาล หรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (กฤษณา นรนาพันธ์, 2544) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพหลังการใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลในกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน
3. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกันกับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม)
4. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม)
5. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
6. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) ก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกัน
7. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล (กลุ่มทดลอง) หลังการทดลองสูงกว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้วยวิธีการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (กลุ่มควบคุม) โดยมีคะแนนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานใน 9 หอผู้ป่วยของโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จำนวน 212 คน
2. ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น คือ

1. รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 หัวหน้าทีมพยาบาลเป็นพยาบาลวิชาชีพ

1.2 สมาชิกทีมพยาบาลเป็นพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิค

1.3 มีการประสานงานภายในทีมพยาบาลโดยผ่านกิจกรรมดังนี้

1.3.1 การมอบหมายงาน

1.3.2 การเยี่ยมตรวจผู้ป่วย

1.3.3 การเขียนแผนการพยาบาล

1.3.4 การประชุมปรึกษาก่อนและหลังให้การพยาบาล

1.3.5 การนิเทศบุคลากร

2. รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (Functional Assignment) หมายถึง การมอบหมายงานที่เน้นหน้าที่และงานเป็นสำคัญ โดยบุคลากรพยาบาลแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานพยาบาล 1-2 อย่างตามความรู้ ความสามารถ

ตัวแปรตามคือ

1. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 ความรับผิดชอบต่อผู้ป่วย

1.2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.3 ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

1.4 ความรับผิดชอบต่อหน่วยงาน

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพประกอบไปด้วยความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านความสำเร็จในงาน

2.2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

2.3 ด้านความก้าวหน้าในงาน

2.4 ด้านลักษณะงาน

2.5 ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการพัฒนารูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลให้กับหอผู้ป่วยต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

2. บริหารทางการแพทย์สามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินความรู้ ความสามารถของบุคลากรเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงคุณภาพทางวิชาการ หรือการจัดการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมให้กับบุคลากร
3. ผู้บริหารทางการแพทย์สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการประกันคุณภาพการพยาบาลในดัชนีที่เกี่ยวกับ การทำงานเป็นทีม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ
4. ผู้บริหารทางการแพทย์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ช่วยสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีการช่วยเหลือเกื้อกูลแสดงความรับผิดชอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแบบทีมพยาบาล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพยาบาลเป็นทีม หมายถึง กิจกรรมการพยาบาลที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างพยาบาลหัวหน้าทีมและสมาชิกทีมพยาบาล ซึ่งจะมีพยาบาลวิชาชีพเป็นหัวหน้าทีม ส่วนสมาชิกทีมอาจจะเป็นพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคอย่างน้อย 1 คน
2. การมอบหมายงานการพยาบาล หมายถึง การกระจายงานของพยาบาลไปยังบุคลากรในทีมพยาบาล โดยมีหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นผู้มอบหมายงานให้กับหัวหน้าทีมพยาบาล และการมอบหมายงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยมีการมอบหมายงานก่อนล่วงหน้า 1 วัน ซึ่งในการมอบหมายงานของหัวหน้าทีมพยาบาลที่ได้รับผิดชอบมาจากหัวหน้าหอผู้ป่วยจะแบ่งความรับผิดชอบตามความสามารถ ความรู้ และประสบการณ์ของพยาบาล โดยมีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร
3. การมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล หมายถึง การกระจายงานของพยาบาลไปยังบุคลากรในทีมพยาบาล ในการมอบหมายงานจะมีหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นผู้มอบหมายงานล่วงหน้า 1 วัน ให้กับหัวหน้าทีมพยาบาลซึ่งจะเป็นพยาบาลวิชาชีพเท่านั้น โดยมีสมาชิกทีมเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างน้อย 1 คน และ/หรือมีพยาบาลเทคนิคอย่างน้อย 1 คน ซึ่งในการปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกในทีมจะประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ 1. การมอบหมายงาน 2. การเยี่ยมตรวจผู้ป่วย 3. การเขียนแผนการพยาบาล 4. การประชุมปรึกษาก่อนและหลังให้การพยาบาล และ 5. การนิเทศบุคลากร
4. การมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (Functional Assignment) หมายถึง การมอบหมายงานที่เน้นหน้าที่และงานเป็นสำคัญ โดยบุคลากรพยาบาลแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานการพยาบาล 1-2 อย่างตามความรู้ ความสามารถ

5. การเยี่ยมตรวจผู้ป่วย หมายถึง การสนทนากับผู้ป่วยหรือสอบถามความต้องการของผู้ป่วย เพื่อตรวจสอบ ประเมิน และวิเคราะห์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

6. การเขียนแผนการพยาบาล หมายถึง การกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องในการให้การพยาบาลผู้ป่วยเป็นรายบุคคล โดยผ่านกระบวนการพยาบาลที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1. การประเมินสภาพผู้ป่วย 2. การกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล 3. การวางแผนการพยาบาล 4. การปฏิบัติการพยาบาล และ 5. การประเมินผลการพยาบาล

7. การประชุมปรึกษาก่อนการปฏิบัติการพยาบาล (Pre-Conference) หมายถึง การพบปะพูดคุยกันของหัวหน้าทีมและสมาชิกทีมก่อนการปฏิบัติงาน ภายหลังจากการรับ-ส่งเวรเพื่อมอบหมายงาน ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงาน การปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะอย่าง อย่างมีแผนและเป้าหมายชัดเจน

8. การประชุมปรึกษาหลังการปฏิบัติการพยาบาล (Post-Conference) หมายถึง การพบปะพูดคุยกันของหัวหน้าทีมและสมาชิกทีม ภายหลังจากการปฏิบัติงานเพื่อรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงาน อภิปรายปัญหา ผลการให้การพยาบาล

9. การนิเทศ หมายถึง กิจกรรมที่หัวหน้าทีมการพยาบาลจะต้องปฏิบัติกับสมาชิกในทีม ด้วยการเยี่ยมตรวจ การสอน การให้คำแนะนำปรึกษาและการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อที่จะได้ไปสู่เป้าหมาย

10. กลุ่มทดลอง หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้รูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาล

11. กลุ่มควบคุม หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้รูปแบบการมอบหมายงานแบบตามหน้าที่ (Functional Assignment)

12. ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาล หมายถึง การแสดงออกของพยาบาลเกี่ยวกับความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติการพยาบาล ประกอบด้วย 4 ด้าน

12.1 ด้านความรับผิดชอบต่อผู้ป่วย หมายถึง การแสดงออกทางด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่ต้องคำนึงถึงคุณภาพการดูแลตามมาตรฐานการพยาบาล โดยยึดหลักการพยาบาลแบบองค์รวมและเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง โดยใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่เพื่อที่จะได้ตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยตามสิทธิผู้ป่วยและครอบครัวที่ควรได้รับอย่างครบถ้วน

12.2 ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ หมายถึง การรับรู้และแสดงออกถึงการใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามหลักวิชาชีพโดยยึดหลักตามมาตรฐานการพยาบาลและจรรยาบรรณวิชาชีพภายในองค์กรทำให้การปฏิบัติการพยาบาลได้รับการประกันคุณภาพ

12.3 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้และแสดงออกเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยสติ รอบคอบทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ที่ยึดมั่นในคุณธรรม และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ รวมทั้งมีการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

12.4 ด้านความรับผิดชอบต่อหน่วยงาน หมายถึง การแสดงออกในการรักษาคุณภาพของงานที่ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นภายในหน่วยงาน รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

13. ความพึงพอใจในการปฏิบัติกรพยาบาล หมายถึง ความรู้สึกยินดีหรือชื่นชมของพยาบาลที่มีผลจากการปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติการพยาบาลซึ่งตอบสนองกับสิ่งที่ตนเองคาดหวัง โดยมีผลทำให้ตนเองเกิดความยินดีซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1. ด้านความสำเร็จในงาน 2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3. ด้านลักษณะงาน 4. ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ 5. ด้านความก้าวหน้าในงาน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

13.1 ด้านความสำเร็จในงาน หมายถึง ความรู้สึกชื่นชมยินดีที่พยาบาลได้รับเมื่อสามารถปฏิบัติงานงานที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จด้วยตนเอง โดยใช้ความรู้ความสามารถแก้ปัญหาจนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

13.2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง ความต้องการของพยาบาลที่จะได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชาหรือจากผู้ร่วมงาน ซึ่งคำยกย่องชมเชยที่ได้มานั้นจะ ได้มาจากความสามารถในการทำงานที่ถูกต้อง

13.3 ด้านลักษณะงาน หมายถึง ความรู้สึกยินดีที่พยาบาลได้งานที่น่าสนใจ ทำทาทความสามารถที่ตนเองมีอยู่ทำให้มีโอกาพัฒนาหรือเสริมสร้างทักษะการทำงาน ความรู้ความสามารถในการทำงาน

13.4 ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกยินดีที่พยาบาลได้รับมอบหมายที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมตามอำนาจที่ตนเองมีอยู่

13.5 ความก้าวหน้าในงาน หมายถึง ความรู้สึกชื่นชมยินดีของพยาบาลต่อการได้รับการเสริมสร้างพัฒนาเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ บทบาทและตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสม

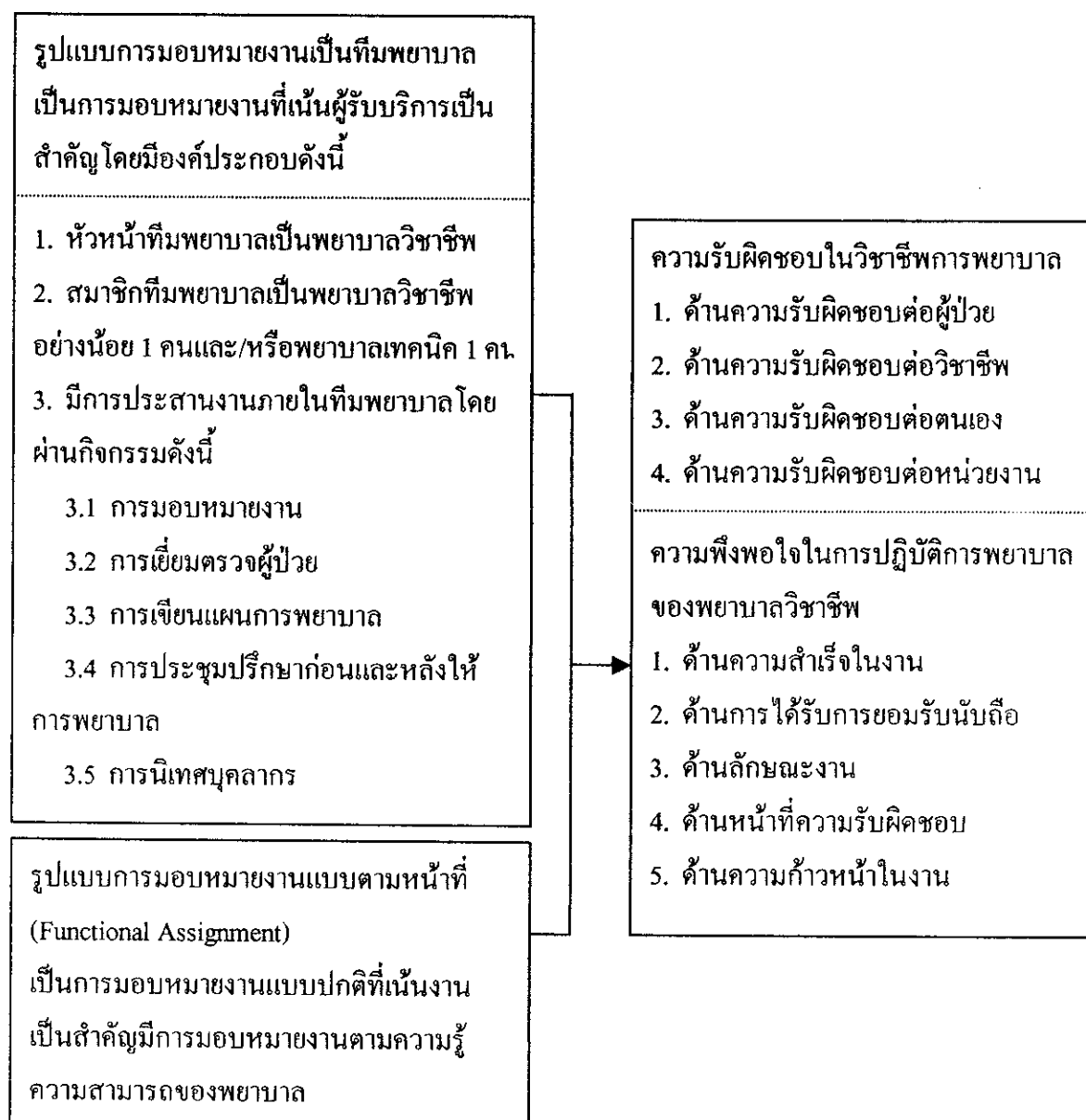
กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดนี้แสดงตัวแปรต้น คือรูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลที่ส่งผลไปยังตัวแปรตามตัวที่ 1 คือ ความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งใช้แนวคิดของเลดดี (Leddy, 1998) ซึ่งประกอบไปด้วยความรับผิดชอบ 4 ด้านดังนี้ 1. ด้านความรับผิดชอบต่อผู้ป่วย

2. ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ 3. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และ 4. ด้านความรับผิดชอบต่อหน่วยงาน ส่วนตัวแปรตัวที่ 2 คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพซึ่งใช้แนวคิดของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) ซึ่งประกอบไปด้วยไปด้วย ความพึงพอใจใน 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความสำเร็จในงาน 2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3. ความก้าวหน้าในงาน 4. ด้านลักษณะงาน และ 5. ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการมอบหมายงานเป็นทีมพยาบาลต่อความรับผิดชอบในวิชาชีพการพยาบาลและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ